purta asupra eĭ cupóne şi bancnote englese sigure şi uă parte monedă sunătóre. Banditulŭ, persecutoriĭ eĭ, putuseră descoperi că tînĕra fată venia adese-orĭ să cerceteze şi să dea ajutorŭ nefericiteĭ amalate care era în casa bĕtrânuluĭ hamalŭ, cel-ce şedea de uă parte lângă unŭ meidan din Constantinopole. Şi eată cum elŭ putu să afle acésta. Interesându-se d'a avea uă gasdă spre părţile aacelea de bunŭ câştigŭ, se adresase cu propunere, maĭ 'nainte, către bĕtrânulŭ muncitorŭ, că să goniască din casa luĭ pe acea amalată ofticósă, şi pentru acésta îĭ va da însemnate beneficiĭ, ca să aibă elŭ unŭ cuibŭ de întâlnirĭ acolo. Bĕtrânulŭ, ne'ndemânaticŭ pentru ast-felŭ de afacerĭ, şi fricosŭ, cu tóte că acela îĭ ḑise pe şoptite că elŭ se luptă pentru causă de prietenĭ, 'ĭ a refusatŭ. Şi maĭ cu sémă, că, déca ar' fi dat din casa sa afară pe acea nefericită, trebuia ea să móră pe drumurĭ, într'unŭ timpŭ de iarnă şi fără alte resurse decât ce 'ĭ dădea compătimirea umană. Bĕtrânul priimise pe acea infortunată numaĭ şi numaĭ de compătimire, că o cunoscuse că era străină şi amalată, şi, póte, pentru ca să maĭ fie cine-va în casa luĭ, omŭ bĕtrânŭ şi săracŭ, pe timpulŭ când elŭ se ducea pentru lucru la portŭ. Aşa dér nu a fostŭ cu greŭ ca ceĭ de maĭ susŭ să scie cine venia în casa bĕtrânuluĭ, şi cam la ce oră. Grózá şi cutremurŭ semĕnaŭ eĭ, pe unde banditiĭ vorŭ călca, grózá pe cine căpetenia lorŭ este mâniosŭ!..

Şi fiind-că musulmanulŭ cunoscutŭ, în acea ḑi s'a opritŭ în maĭ multe locurĭ, cam întârḑie d'a veni acasă. Elŭ a găsitŭ, când se înturnă, pe femeia sa în lăcrimĭ, care din noŭ începu să plângĕ şi să 'ĭ spunĕ cele ce i s'a întêmplatŭ.

Duoĭ ómenĭ, dintre care unulŭ cu uă fisionomie brutală, armatŭ, şi cu căutătura de banditŭ, o întêmpină şi o insultă în pragulŭ uşeĭ, nefiind acasă decât ea singură cu copilulŭ şi cu femeia cea amalată. Acela o apucase de braţŭ cu uă mână, şi cu ceelaltă amenințând-o cu revolverulŭ, îĭ ḑise: Scóte baniĭ carĭ 'ĭ aĭ asupră-ţĭ şi poliţe, că de nu, îţĭ rĕdicŭ viaţa! Baniĭ carĭ 'ĭ aĭ priimitŭ, curênd să mi 'ĭ daĭ!..

Eŭ am rĕmasŭ ca mórtă, ḑise femeia musulmană; cine era să mĕ ajute în acéstă pustietate, când tótă lumea este dusă la lucru? adăogă dênsa.

Cel care însoçia pe banditŭ ḑise: — Te înşelĭ, nu este ea care a luatŭ baniĭ de la lordulŭ englesŭ; nu veḑĭ, asta e uă turcă?..

— A! turcă e? Turciĭ sûntŭ câinĭ!.. adăoga acela. Şi, lăsând-o de braţŭ, o împinse cu violenţă şi brutalitate, rupêndŭ amuletulŭ de la gâtulŭ copiluluĭ, şi adresându-ĭ vorbele cele maĭ injuriόse.

Acésta se petrecuse cam pe timpulŭ când generósa Susana, alte-orĭ, pe la ḑiumĕtatea ḑileĭ, venia să visiteze şi să ajute pe nefericita eĭ compatriotă.

Turculŭ când consórtea luĭ ast-felŭ i se plânse, se uită lungŭ împrejuru-ĭ nevĕḑêndŭ pre nimenĭ altŭ decâtŭ femeia şi copilulŭ. Ochiĭ sĕĭ scânteiară, dér, precum îĭ era obiceiulŭ, nu ḑise nimicŭ. Şeḑu pe laviţă, făcu ţigară, şi se gândi rĕdicândŭ fruntea sa în creţurĭ. Trase de duoĕ orĭ cu sete înghiţindŭ fumulŭ tutunuluĭ. Se sculă în susŭ; îşĭ pipăi hangerulŭ şi îşĭ neteḑi fesulŭ pe capŭ. Luĭ îĭ trecuse ca unŭ fulgerŭ prin mintea sa fisionomia bandituluĭ despre care Mechmet îĭ vorbise. Cadîna lăsă copi-

lulŭ în braţele negreseĭ servitóreĭ, şi eşi după elŭ. Hechim plecase; se ducea ca trăsnetulŭ pe stradele costişe a le foburgului. Ochiĭ îĭ eraŭ turburĭ de furie.

Dérŭ precum în viaţă se petrecŭ totŭ felulŭ de evenimente, ast-felŭ aceste incidente şi împregiurărĭ se urmară repedĭ în aceiaşĭ ḑi pentru musulmanŭ. Vomŭ nara pe urmă ce s'a întêmplat puçin înainte de a apune sórele pe uă stradă la Pera.

Maĭ ântêiŭ pênă una-alta să căutămŭ să aflămŭ desspre sergentŭ.

Mitca, din câte înţeleserămŭ, fusese ţinutŭ la curtea seraiuluĭ. Despre acésta ne a încredinţatŭ unŭ marturŭocularŭ, unŭ călugherŭ de la Muntele-Atos, venitŭ prin Constantinopole. Aceea ce făcu ca Gorjanul să fie acolo, a fostŭ póte maĭ ântiĭ curiositatea, maĭ în urmă deveni musafirulŭ Sultanuluĭ. Turculŭ are uă mândrie ca străinulŭ să se hrăniască din mésa luĭ... Unŭ omŭ cu minte atrage prin conduita sa încrederea şi stima, şi nu lasă a se perde timpulŭ fără a se folosi. Elŭ se puse a studia limbĭ orientale, spre a putea să se înţelégă cu populaţiunea şi cu ceĭ din seraiŭ.

Libertate sântă celuĭ care merită a se bucura de dênsa!.. harŭ dumneḑeescŭ datŭ omuluĭ în viată!.. Câtă plăcere, câtă fericire pentru junele acesta! căcĭ de vre uă două ḑile i se detese libertate de a face ce voia şi a se preumbla liberŭ, numaĭ d'a veni la conaculŭ ce 'ĭ era oferitŭ de ospitalitate. Totŭ ast-felŭ fuseră şi ceĭ ḑece miĭ de prisonerĭ turcĭ, luaţĭ de Românĭ, carĭ se înturnară la locurile lorŭ, după ce s'a încheiatŭ în curêndŭ pace...

A se preumbla liberŭ ca în munţiĭ şi câmpiile Româ-

nicĭ, era cea maĭ mare dorință pentru unŭ june cu inimă și cu imaginațiune înfocată, în acéstă țéră la porțile Orientuluĭ paradisale; pe acéstă mare cu atâtea plăcerĭ, în acestŭ orașŭ înfrumusețatŭ cu navele în portŭ, cu casele de tóte mărimile, chioschiurĭĭ, monumente numaĭ sculpturĭ, arabescurĭ și antichitățĭ în mosaicurĭ, geamiile cu cipri și minarelele albe, bisericĭ și palaturĭ, a se preumbla liberŭ în cetatea din care óre când s'a respânditŭ lumina, artele și civilisațiunea popórelorŭ... Acolo Sânțiĭ Ambrosie, Ioan Chrisostomu și Arsenie, învĕțătoriĭ clasicĭ aĭ bisericeĭ Orthodocse, aŭ instruitŭ și aŭ întemeiatŭ credința crestină, aŭ luminatŭ pe ignoranțĭ; câtŭ și aŭ suferitŭ pătimirĭ, căcĭ 'aŭ spusŭ adevĕrulŭ tiranilorŭ dominanțĭ Teodosie și Michail III Paleologu, pentru nedreptățirĭ și despoierea bieteĭ turme în Christos, popoluluĭ. A se preumbla liberŭ și a studia aceste urme istorice care avură legătură cu trecutulŭ țĕreĭ nóstre, a vedea liberŭ, înlăuntru Constantinopoleĭ, lucrurĭ și edificiĭ; piața de la Oc-meidan cu stâlpi ceĭ de pétră, precum și cea de la At-meidan; a se preumbla la Seraĭ-burnu, numitŭ óre-când Acropoli, palaturile luĭ Constantin celŭ Mare; a merge la biserica cea cu apele sânțite și cu pesciĭ secularĭ; la St. Antonie, unde duminicele merge să se închine populațiunea grécă, și la St. Dimitrie de la Tatavla; a vedea la estremitatea fortificațiuneĭ, către marginea Cornuluĭ-de-aurŭ, geamia de la Eiub, unde Sultaniĭ încinge spada luĭ Osman; monumentulŭ luĭ Sultan Selim și al Califilorŭ... A vedea istoria acelorŭ popolĭ din vechime și celorŭ maĭ din urmă; cercetândŭ monumentele aceste, precum, în România, ar' visita cine-va urmele istorice și monastirile eĭ, monumen-

tele şi monastirile edificate de Iustinianŭ, precum la noĭ cele a le Basarabiloră, Stefanĭ, Lupu Albanitul, şi mulţĭ alţĭ Domnitorĭ pioşĭ, adică: Curtea de-Argeşĭ, Cozia, Stănescĭĭ, Treĭ Sânţĭ Ierachĭ, Putna, Baia, în marginea rîuluĭ Moldova, Cetatea-Niamţu, Câmpu-Lungŭ, Radu-Vodă şi Serendariu, cari sûntŭ atâtŭ de preţióse pentru Românĭ, precum cele de maĭ susŭ pentru Crestiniĭ şi ómeniĭ luminaţĭ, despre trecutulŭ şi istoria Românieĭ, defensórea civilisaţiuneĭ creştinităţiĭ în meḑiulŭ evŭ!.. Ast-felŭ Românulŭ dus la ţermiĭ Bosforuluĭ visita tóte acele monumente ce conţinŭ urmele istorice din antichitate şi pênă în ḑilele nóstre..

Atuncĭ elŭ, acolo, cât ar' fi doritŭ, în aceste ḑile de libertate, să întêlniască vre uă fiinţă care să 'ĭ vorbiască de ţéra luĭ scumpa Românie, vre uă fiinţă martură suferinţiloră sale, despre legăturile şi simţimêntele cari 'l a dominatŭ în trecutŭ, cine-va care să 'ĭ vorbiască de amici sĕĭ, despre întêmplările şi chiarŭ nefericirile uneĭ fiinţe despre care nu putuse êncă să afle nimicŭ în acéstă cetate unde cunoscuţiĭ şi rudeniile nu se potŭ vedea cu aniĭ; elŭ ênsă, care de puçine ḑile se bucura de libertate, cum ar' fi putut să o găsiască? unŭ nefericitŭ prisonerŭ liberatŭ atuncĭ precum se deschide uşia colivieĭ la uă pasĕre? Elŭ sta maĭ de multe-orĭ pe la rĕspântiĭ, pre pieţe şi în cafenele, să véḑă călĕtoriĭ ce trecŭ şi se deosibescŭ dupĕ costume în naţionalitatea lorŭ; sta la portŭ, cu ochiĭ aţintiţĭ pre pavilóuele bastimenteloră cari vinŭ din diferite părţĭ a le lumeĭ; vedea Efenḑĭ, Ciorbagiĭ, călugĕrĭ, dervişĭ, Turcomanĭ, Armenĭ, Grecĭ, şi chiarŭ Mocanĭ veniţĭ cu comerciu lorŭ din Ardealŭ, saŭ închinătoriĭ cari

trecŭ pentru a se duce la Ierusalimŭ, ca doară să întêmpine vre uă fisionomie cunoscută, cine-va care să 'ĭ vorbiască de cele maĭ susŭ ḑise. Sta dimineţile în porţile seraiuluĭ de unde vedea tóte notabilităţile, ulemale, rigialurĭ şi oştirĭ, nu găsia ênsă aceia ce pre dênsulŭ îlŭ interesează. Merse la bisericĭ precum la St. Antonie, unde sóçele şi fiicele comercianţilorŭ grecĭ, cu rochiĭ de cutnie pe talie, peptěnate modestŭ, cu fesu aşeḑatŭ cam la uă parte pe creştetŭ, cusutŭ numaĭ firŭ, se arětaŭ, sěrbătorile, cu tótă splendórea frumuseţeĭ lorŭ, nu găsi elŭ nicĭ acolo pe cine căuta. Înfine nu rěmase piaţă, seraiurĭ, satele de pre lêngă Bosfor, cari sûntŭ uă minune de mulţimea şi pitorescile lorŭ frumuseţĭ, să nu cerceteze şi să întrebe de dênsa.

Întêmplarea îĭ scóte înainte pe comerciantulŭ ḑis de la Vidin, lângă podulŭ Cornuluĭ-de-aurŭ. Ar' fi de prisosŭ să obosescŭ pe lectorŭ descriindŭ ce plăcere şi câtă mirare a fostŭ pentru amênduoĭ când s'aŭ věḑutŭ. Hechim aşa, mâniosŭ, supěratŭ cum era, lăsă pentru puçin afacerea ce 'lŭ preocupa. Şi eĭ ş'aŭ datŭ mâna şi vorbiră cu multŭ interesŭ. Musulmanul îĭ ḑise cam de uă-dată : Să viĭ cu mine, tîněrule, nu astă-ḑĭ, dér într'uă ḑi pe curêndŭ, unde pe tine cine-va te aştéptă să te véḑă... Mitea ascultă pe Hechim, care, déca nu era aşa de preocupatŭ, chiarŭ atuncĭ l'ar' fi condusŭ la casa greceĭ din Fanar ce nu era pré departe de acolo.

Dér cine va putea a descri întócmaĭ bucuria juneluĭ român când a auḑit acele vorbe din gura luĭ Hechim, de Susana ce era cu bětrâna lângă dênsa, la care elŭ mereŭ cugetase şi despre a căriia sórte era tot-d'auna îngrijitŭ?

Cu atâtŭ bucuria luĭ fu maĭ mare când a aflat, că, din tóte acele cercărĭ şi lovirĭ pentru uă junâ fată, în asemenea împregiurărĭ grele ca a le eĭ, eşise învingĕtóre; că ea trăiescc, se află acolo, şi cerceteazâ de dênsulŭ!..

Repede se petrecură tóte acestea, şi Mitea plecă dimpreună cu Musulmanulŭ, care îĭ promise că a duoa-ḑi, saŭ a treia ḑi, îlŭ va duce la casa numită, a grecei, de a revedea pe sora sa, pe mama luĭ.

Hechim ênsă, cu tótă plăcerea care 'ĭ produsese astă intêlnire, nu 'ĭ putu vorbi, maĭ ântîĭ, luĭ Mitea, decâtŭ despre supĕrarea luĭ, de insulta care îĭ făcuse familieĭ sale bandituluĭ care prăda şi maltrata pe toţĭ unde călca picioru-ĭ.

— Toţĭ amiciĭ şi fraţiĭ meĭ îĭ vĕḑuiŭ căḑêndŭ unu dupĕ altulŭ, şi eŭ am rĕmasŭ ca să fiŭ de batjocură şi rîsulŭ blestemaţilorŭ tâlcharĭ!.. ḑicea pĕtruns de supĕrare amărîtulŭ Hechim.

Sergentul, în condiţiunile care se găsia, nu 'lŭ ar' fi pututŭ ajuta întru nimica. Recunoscu ênsă că era de compătimitŭ bietulŭ omŭ! Déca acéstă nedreptate şi nesiguranţă e în miḑloculŭ uneĭ capitale, ce arc să fie, adăogă dênsulŭ, de ceĭ rĕmaşĭ locuitorĭ prin provinçiĭ?..

Vaĭ de ţéra unde nu se essecută legile carĭ trebue să garanteze viaţa şi averea fie căruia omŭ!..

Eată drama ce se petrecu tot în ḑiua aceia, în inseratŭ, despre care menţionarămŭ.

Mat era, cum se vede, unŭ banditŭ de primul ordinŭ, jefuitorŭ şi ucigaşŭ.

Uniĭ pretinseră că elŭ era incorageatŭ. Avea aerulŭ

să ḑicĕ, uni-alţi din aceĭ ómenĭ cari le place intrigile, că era vre unŭ omŭ politicŭ, banditulŭ!..

Poliţia din Constantinopole îlŭ urmăria pretutindenĭ câtŭ şi pe tótă ceata luĭ; pe care numaĭ prin concursulŭ unuĭ Josepe Corsicanul, o cam înḑiumĕtăţise prinḑêndŭ mereŭ şi umplêndŭ temniţile cu aceĭ indiviḑĭ.

Josepe, unŭ bărbatŭ energicŭ, cu esperienţă, era peirea bandiţilorŭ de când poliţia îlŭ avea în serviciulŭ eĭ de a 'l urmări. Era uă luptă mare d'a pune mâna pe căpetenia bandiţilorŭ, ce 'şĭ schimba mereŭ culcuşul, şi când îlŭ căuta gendarmeria într'unŭ cartierŭ, s' auḑia făcêndŭ călcarĭ la vre uă altă estremitate unde nu se gôndia nimenĭ că o să fie; şi acésta într'unŭ timpŭ când se petrecuse atâtea turburărĭ, sguduiturĭ a le statuluĭ şi cu Ruşiĭ apropiaţĭ sub muriĭ Constantinopoleĭ. Ómeniĭ şi gendarmeria destinaţĭ pentru a 'lŭ prinde, umblaŭ deghisaţĭ şi împănaseră stradele, rĕspântiile pe unde se credea că elŭ va trece. Ómeniĭ poliţieĭ şi cu bandiţiĭ se urmăriaŭ şi se ameninţaŭ uniĭ pe alţiĭ arĕtându-se cari de cari maĭ cu dibăcie; eĭ se alungaŭ precum ḑiua dispare când vĕlulŭ nopţiĭ îĭ ia loculŭ, şi nóptea fuge când se face ḑiuă.

Hechim în ast-fel de afacerĭ, căcĭ însuşĭ fusese insultatŭ şi căuta uă sigură rĕsbunare contra aceluĭ cutezătorŭ, nu uita lesne, şi spera că negreşitŭ îlŭ va întêlni unde-va, maĭ îngrab saŭ maĭ târḑiu. Căta elŭ răsbunare pentru familia sa, pentru persóna luĭ. Elŭ îndrepta căutăturile observândŭ pe orĭ cine trecea atuncĭ pe strade şi la orĭ ce mişcare s'ar' fi simţitŭ unde-va. Conceptă în mintea sa planulŭ ce-felŭ să 'şĭ răsbune, şi ţinea întipărite

în memoria sa semnele şi amĕnuntele cum i le descrisese Mechmet, despre banditŭ. Femeia luĭ, fiind-că îlŭ vĕḑuse aşa de cătrănitŭ şi că întârḑie pênă în nópte, plecase după elŭ şi 'lŭ căuta pe strade, pênă ce trecuse de cea-laltă parte peste podulŭ de pe Chrizocheras.

În rĕscruciulŭ uneĭ strade maĭ dincoa, în Pera, banditulŭ Mat, pênă nu se întunericise şi nu începuse să trécĕ mulţimea lucrătorilorŭ către locuinţile lorŭ, se vĕḑu venindŭ din josŭ călcândŭ cu unŭ pasŭ trufaşŭ. Elŭ ţinea direcţiunea spre Haschioi, pentru că acolo maĭ cu sémă ş'avea elŭ culcuşurile. Cu unŭ obrasŭ, precum ḑiserămŭ, care semĕna a ursŭ, şi unŭ braţŭ îndestulŭ de essercitatŭ în lupte şi crime, elŭ venia ţinêndŭ pre umerĭ burnusul sĕŭ cu care acoperia unŭ turbun, de sub braţu-ĭ, armă sigură d'a omorî...

Elŭ se opresce în locŭ la uă distanţă, şi se uită ţinêndŭ mâna d'asupra ochilorŭ ca să póte în zare a vedea bine departe. Elŭ cunoscuse pe Josepe acelŭ iscoditorŭ periculosŭ pentru bandiţĭ care îĭ urmăria cu tótă poliţia. Cum îlŭ vĕḑu, Mat, şi se încredinţă că este elŭ, ca la 300 paşi de departe, ardică turbunul la ochĭ, cel încărcat cu pulbere de ajuns şi glónţe multe.

Josepe se lipi numaĭ cu spatele de unŭ perete de peatră din stradă şi puse mâna stângă maĭ în susŭ de capŭ.

Mat atuncĭ ochise şi făcuse focŭ; turbunulŭ sĕŭ detună ca unŭ trăsnetŭ. Glónţele aŭ intratŭ uă parte în mâna aceluĭ, în perete, şi la capŭ fu lovitŭ în vre uă duoĕ locurĭ. Josepe Corsicanulŭ căḑu îndată josŭ plin de sânge. Banditulŭ socotindŭ că elŭ este mortŭ, saŭ lovitŭ mortale, îşĭ întórse pasulŭ să se facĕ nevĕḑutŭ fugindŭ.

Hechim, care tocmaĭ atuncĭ sosise, scóse hangerulŭ năvălindŭ asupra luĭ; cel puçin de a 'ĭ eşi în cale déca va fugi. Banditul şi cu turcul se vĕdură façiă 'n façiă. Hechim rĕdică braţulŭ şi făcu a scînteia hangerulŭ pe dinaintea ochilorŭ luĭ gata să loviască, dér îĭ cădu hangerulŭ la picióre. Ş'aduse aminte póte că elŭ nu era aicĭ la Plevna, de a străpunge şi a ucide, ci maĭ bine de a pune braţulŭ tare pe elŭ şi a 'lŭ putea da viŭ în mâinile autorităţilorŭ. Mat cădu ca cum se împedicase de vre uă peatră. Ciorbagiulŭ Mechmet eşise în acelŭ minutŭ ca din pămêntŭ, şi se făcuse, dintr'uă iuţială, ca unŭ moşoroiŭ aruncându-se între piciórele luĭ, de care acela se împedică.

Hechim puse braţulŭ ca unŭ atletŭ forte; acela se smucia din puterĭ şi mugi precum rage uă féră. Mat se lupta cu eĭ toţĭ câţĭ năvăliră asupra luĭ, şi p'aci aprópe a fost să scape.

Femeia luĭ Hechim, sosindŭ şi dênsa acolo, striga cât putea: — acesta e care astă-ḑĭ a voit să 'mĭ rĕdice viaţa, mi a ḑis vorbe necuviinciósc, m'a insultatŭ cu neruşinare, căinele!..

Şi, dênsa earŭ îşĭ învĕli ḑiumĕtate obrasulŭ, când pentru a vorbi fusese nevoită a se desvĕli puçin. Se trase dupe aceia îndărĕtŭ din acelŭ tumultŭ al ómenilorŭ, grămădindu-se şi vĕḑêndu-se acolo cealmale, fesurĭ şi caschete celorŭ cari năvăliră pre banditŭ, şi alţiĭ spre a rĕdica de josŭ pe celŭ împuşcatŭ. Lucrurile se urmară fórte espeditive precum sûntŭ sentinţele cari le daŭ Turciĭ. Când e vorba de a se prinde tâlcharĭ, nu se pré pórtă eĭ cu çeremonie. Mat fu îndată pus în lanţurĭ. Uă parte din

ómenĭ alergase la Corsicanŭ spre a 'lŭ lua de josŭ, care era greŭ rănitŭ. Mitea Curcanul era acolo spre a da a-ajutorŭ de a duce pe acesta la ospitalŭ. Earŭ uă parte de lucrătorĭ, cari începuseră să trécă spre cartiere, escortaŭ pe banditŭ cu unŭ mare convoiŭ, spre a 'lŭ duce la închisóre. Mechmet aci fusese triumfătorŭ, cu tóte că fu sbrobitŭ de călcăturile piciórelorŭ, pênă să se rĕdice de josŭ să pue şi elŭ mâna de a fereca pe acelŭ prinsŭ.

Lucrurile se petrecură aşa, că, în curênd nu se audi maĭ mult vorbindu-se de bandiţĭ. Poliţia pe tăcute urmăria în tóte părţile de a pune mâna pe restulŭ bandeĭ, gasdele, şi instrumentele tâlchariloră. Şi, ca să nu dea locŭ la protestărĭ şi opunerĭ la astă urmărire, în fiece nópte, dupe ce apunea luna, ómeni eĭ ducéŭ nisce sarcinĭ la marginea măriĭ; acolo, pre câte uă galeră veche, totulŭ se termina cu înfiorătorulŭ întunericŭ al nopţiĭ şi mugirea valurilorŭ cari 'şĭ desfăcéŭ şi 'şĭ strêngéŭ posomorîtele şi umidile lorŭ pânze!..

Stambulul fiind aşa de mare şi împrăştiatŭ, când se petrece nisce asemenea casurĭ, nicĭ că se maĭ face a duoa-ḑi menţiuine; şi maĭ alesŭ că, târḑiu se póte afla într'unŭ cartierŭ ce s'a petrecutŭ în altul, pentru-că ómeniĭ, populaţiunea, continuŭ se ocupă de afacerĭ, în travaliu şi comerciŭ.

Cu tóte astea în cafenele a duoa-ḑi se vorbi, că, prinderea banditululĭ se détoresce luĭ Hechim; căcĭ décă nu venia elŭ la timpŭ să 'lŭ prindĕ şi să 'ĭ ţine bine braţulŭ, fugia şi numaĭ punea nimenĭ mâna pe dênsulŭ. Alţiĭ susţinéŭ că Mechmet a făcutŭ isbânda, că s'a aruncatŭ cu meşteşugŭ între piciórele acestuĭ banditŭ,

ca să 'lŭ încurce, să 'lŭ împedice de dênsulŭ și să cadă, și altele multe. Mechmet atuncĭ îngâmfatŭ de aceste laude și de plăcere că a eșitŭ lucrurile după cum a doritŭ elŭ, merse la măcelăriĭ să cumpere cincĭ litre de carne de berbecŭ, și adună uă mulțime de câinĭ p'împrejuru-ĭ să le dea câte uă bucățică.

Încât despre Hechim, care fu îmbrăçișatŭ și aplaudatŭ, îșĭ găsise, după acéstă împregiurare, uă bună găsduire și priimire între connaționaliĭ seĭ; dér elŭ nu putea uita și pe aceĭ cari l'a îmbrățișatŭ în momentele cele triste pentru familia sa când a sositŭ.

Dupe treĭ ḑile uă împregiurare gravă chiămă pe Românĭ cu inima strivită a se într'uni la casa bĕtrânuluĭ hamalŭ. Împregiurarea era tristă, durerósă, și détorica de omenire reclama presința lorŭ acolo. Nefericita Anca încetase din viață!.. Turmentată dênsa așa greŭ de suferințile eĭ, dorulŭ părințilorŭ și patrieĭ, și maĭ mult, póte, de mustrarea cugetuluĭ, pentru greșelile ce făcuse, ea, pré săracă, străină acolo, bolnavă, nefericită, a terminatŭ scăpândŭ din durerile eĭ când a încetatŭ de a maĭ simți: când numaĭ trăi!...

Decĭ, bĕtrâna bunica Susaneĭ, se duse îndată ca să reguleze pentru a se face cele din urmă détoriĭ creștinescĭ defunteĭ.

Acolo, colonia întrégă acestorŭ emigrațĭ și emigrate, Româniĭ, afară de Angelina care numaĭ cu câte-va ḑile înainte părăsise Constantinopolu pentru a se duce la Egipetŭ, urma să vină cu toți ca să o acompanieze la chimitirŭ.

Susana, pênă nu se strênseseră acolo acestĭ de maĭ susŭ, sta peste ḑi singură la capulŭ reposateĭ privind-o cum

mórtea vestedise acea viaţă în nisce anĭ tinerĭ şi stinsese din ochi eĭ lumina care iĭ însufleţise maĭ 'nainte. Rece şi întinsă p'ar'că era de marmură, fiind înfăşurată într'unŭ linţoliŭ albŭ, defunta, conserva uă urmă de frumuseţe a juneţeĭ, dér care fusese consumată maĭ 'nainte de timpŭ prin uă viaţă!.. tristă viaţă!.. Ea îşĭ recunoscuse rĕtăcirea eĭ dér a fost târdiŭ!.. Fruntea eĭ ca cum era de ceară, ochiĭ stinşĭ închişĭ pe diumĕtate, pletele blondine a le pĕruluĭ cari se lăsaŭ pe lângă obraşĭ, şi mâinile eĭ par'că eraŭ de ghipsŭ, învineţite, ce le ţinea întinse pe peptŭ, părea că, din buzele eĭ, ca profera încă rugă şi ertare. În ochiĭ însă puçin reflecta uă radă de la făclia care ardea alăturĭ. Ea a espiratŭ acolo, depărtată de sênulŭ căldurosŭ alŭ mameĭ precum şi de lacrimile sale ş'a le surorilorŭ în loculŭ eĭ natale!..

Susana singură sta amintindŭ atâtea evenimente trecute. şi simţia uă mulţiămire că tot-d'auna dênsa a venit în ajutorulŭ acestorŭ victime a le nefericireĭ. Câtă rătĕcire! câtă neomenie de a têrî în amăgire nisce sărace fiinţe cari n'aŭ esperienţă! cugetă ea în sine. Dênsa ca şi ele venise pe acelaşĭ vaporŭ... Cugetarea eĭ fu uă adêncă meditaţiune, ce putea servi altora de lecţiune!..

În acele momente unŭ bărbatŭ roşcatŭ la façiă, cu aerulŭ vre unuĭ dragomanŭ, avêndŭ puçină bărbie şi cu fesulŭ lăsatŭ pe ceafă, intră acolo. Ochiĭ sĕĭ fiind ţintiţĭ spre fundŭ unde uă ferestrue lăsa uă mică lumină, vedu de uă-cam-dată numaĭ pe Susana. Elŭ vorbi din pragulŭ uşeĭ de dinafară : — „Bancnote de băncĭ déca aveţĭ şi voiţĭ să le schimbaţĭ pe aurŭ, daŭ lire otomane pentru ele, cu unŭ câştigŭ de 12 la sută...“

Susana care audi acéstă voce, a cunoscut îndată pe omŭ. Ea îşĭ muşcă buzele de mânie, dér se stŏpâni. Îlŭ recunoscuse; era elŭ... — ‚Bine, iĭ rĕspunde dênsa, intră înlăuntru. Voescĭ a lua cupóne de bancă şi să 'mĭ daĭ aurŭ?..‘—‚Pentru acésta am venit... Sciŭ că aĭ priimitŭ nisce banĭ şi cunoscŭ persóna care v'a transmisŭ cupóne a le uneĭ băncĭ englese; potŭ ca să vi le schimb déca voescĭ, cu lire aurŭ. O să aĭ câştigŭ!..‘ Elŭ vorbia din uşă.—‚Intră!..‘ repetă êncă uă-dată Susana către acesta.

D. P... protectorulŭ amicul Românilorŭ acolo în fel-de-felŭ de împregiurărĭ, tocmaĭ ajunsese şi păşia cu bĕtrâna în pragu, vre-uă cincĭ minute în urma venireĭ aceluia.

Susana bărbată, luă de mânica îmbrăcăminteĭ pe acestŭ zarafŭ şi 'lŭ duse dinaintea patuluĭ funebru, care era într'uă lature a camereĭ cu mórta pe dênsulŭ, în acestŭ locŭ de miserie, de lacrimĭ şi reamintirea crimeĭ pentru dênsulŭ!..

— ‚Eată!.. vedi aci resultatulŭ banilorŭ cari i aĭ adunatŭ?.. Vedĭ? maĭ cunosci pre acéstă fiinţă ce a rĕposatŭ?..

Elŭ vĕdu atuncĭ pe mórta, ardêndŭ uă făclie de ceară albă la capu-ĭ, şi cu câte-va florĭ de muşcată, puse împregiuru-ĭ, la căpĕtîĭ şi pe d'asupra linţoliuluĭ.

Saŭ, că, în adevĕrŭ omulŭ a fostŭ atinsŭ pênă în adênculŭ sufletuluĭ, trecêndu-ĭ pe dinaintea ochilorŭ nenumĕratele victime cari le a făcutŭ, saŭ, că, vĕdêndŭ acestŭ spectaclŭ, se îngrozise şi remuşcarea găsi unŭ minutŭ locu în inima acestuĭ omŭ indiferentŭ la tóte, afară de banĭ; cŏcĭ, elŭ nu dise nimicŭ, ci ardicândŭ ochiĭ marĭ către Susana, şi întêmpinândŭ uă căutătură maĭ aspră în ea decâtŭ vorbele care i le dicea, elŭ par'că perduse limba. Juna copilă maĭ făcu eară acea întrebare. Elŭ în

locă de a rĕspunde, ş' întórse repede ochiĭ de la acestă spectaclu, şi porni spre uşă ca să iasă.

Fiica plină de coragiu îlŭ reţinu.

— Te du în templu şi te rógă luĭ Dumneḑeŭ să 'ţĭ erte pĕcatele cari le aĭ făcută, şi să te părăsescĭ în viitoră de a amăgi fiinţe inocente cari le aducĭ cu vicleşugă din ţéra loră aicĭ, ca să le facĭ să se pérdă şi să móră!.. Uite! Privesce l.. adăogă dênsa. Şi să sciĭ bine că nicĭ uă faptă nu rĕmâne ne-rĕsplătită în lumea asta!..

Lăudărosulă cu noua bancherie şi zaraflîcă, se smulse de aci plecândă ochiĭ în josă dinaintea aceleĭ fete, şi eşi pe uşă afară ducêndă cu dênsulă uă pungă de pânză roşie, care o ţinea în mână cam ferită, şi se părea avêndă într'ênsa monede...

A duoa-ḑi se făcu înmormêntarea modestă, la care contribuiră şi asistară Românii şi ce-va femeĭ străine, vĕḑêndu-se în umilitulă acestă cortegiă pênă şi obrase învĕlite pe ḑiumĕtate cu iasmacurĭ, şi fisionomiĭ cu costume grece, celoră cari sciură a compătimi pe decedata de sórtea care o avusese. Eară acelă bĕtrân omă bună a plâns-o când preutulă d'asupra mormêntuluĭ îĭ dete tĕmâiere şi ultima bine-cuvêntare...

În urma détoriiloră împlinite cu care ne despărţimă la marginea mormêntuluĭ de ceĭ cu cari am trăită, familiea emigrată era strênsă la casa greceĭ în Fanar. Şi onorabilulă românu P... venise maĭ 'nainte.

Mitea, liberatulă prisoneră, era... Să ḑicemă : morţiĭ cu morţiĭ, vii cu vii!..

Scena ce se petrecu, schimbă, dupĕ întristare, în bucurie pe toţĭ.

Aceĭ junĭ s'aruncaseră cu braţele deschise unulŭ către altulŭ spre a se strênge şi a se îmbrăţişa de fericire că maĭ trăescŭ, se vědŭ şi se întêlnescŭ, într'unŭ locŭ unde le era reservată uă bucurie şi uă fericire maĭ mare, în străinătate. Când eĭ se vědură, Mitea şi cu Susana, scóseră uă singură strigare pronunţândŭ fie-care numele celuilaltŭ; şi, în façia atâtorŭ marturĭ, maĭ 'nainte ca eĭ să vorbiască şi să întrebe despre viaţa lorŭ, ochiĭ li se umpluseră de lacrimĭ. Asemenĭ şi bětrâna bunica plângea. La acéstă revedere a astorŭ tinerĭ copiĭ, bětrâna fusese façiă, cât şi Turculŭ, care perduse din prejudiţiu-ĭ, asistândŭ cum eĭ se îmbrăţişară.

Hechim, care promisese astorŭ femeĭ că va afla unde este sergentul cunoscutŭ şi amicu sěŭ de altă-dată, îşĭ ţinuse şi îndeplinise promisiunea, cu tóte că luĭ, precum sciţĭ, multe i se întêmplase, carĭ l'a făcutŭ să întârḑie ca vre uă patru cincĭ ḑile.

Junele era acum liberŭ, urma să fie şi fericitŭ găsindŭ pe aceia la care se gândia cât şi la patria luĭ!.. Turcul care avea familie, şi ca unulŭ ce a înduratŭ asprimea a atâtorŭ calamităţĭ precum le descriserămŭ, perduse multe din prejudiţiurĭ, şi elŭ asistă ca unŭ martorŭ, ca unŭ frate şi ca unŭ bunŭ amicŭ, la transportulŭ revedereĭ al junilorŭ, precum la Ismail a asistatŭ când junele militarŭ a salvatŭ pe astă fecióră din incendiu.

— Miteo! Miteo! cât sûntŭ de fericită că te vědŭ! Îţĭ sûntŭ détóre multe bine-facerĭ, pentru care recunoscinţa mea este nemărginită! Bětrâna îĭ luă vorba adăogândŭ:—Treĭ sute de francĭ carĭ 'ĭ aĭ dat, Miteo, atuncĭ a fost mântuirea Susaneĭ, pentru care noĭ nu vomŭ uita niciuă-dată, şi îţĭ sûntemŭ înḑecitŭ şi înmiitŭ détorĭ!..

— Fără să maĭ gôndescŭ la argintulŭ acesta, am câştigatŭ în adevĕrŭ înmiitŭ vĕḑêndŭ pe Susana care o doriamŭ şi pe dumneata sănătóse; Susana, bună şi virtuósă Susana! şi pe dumniata, ca mama mea! care veghezĭ lângă dênsa...

— Ce facĭ? Eştĭ sănĕtosŭ? Cum aĭ scăpat? Cum aĭ eşit din tóte?.. Aĭ fost rănitŭ greŭ?.. întrebă bĕtrâna cu vorbele mângâióse a le uneĭ mame pe militarŭ.

Rĕspunde Mitea: Sûntŭ sănătosŭ, petrecŭ bine, dérŭ pătimescŭ; îmi este dorŭ de ţéra nóstră, de cunoscuţiĭ, fraţiĭ şi camaraḑi meĭ de acolo, îmĭ este dorŭ când mĕ gôndescŭ la dênşĭ de mi se sfâsie inima! Acum ênsă avêndŭ pe Susana alăturĭ lângă mine, am cea maĭ mare avuţie, am totulŭ pentru mine în lume!..

La acéstă întêlnire atât de atingĕtóre, amiciĭ, cunoscuţiĭ şi chiarŭ rudele de prin pregiurŭ, a le bĕtrâneĭ grece care dedese ospitalitate juneĭ acesteia şi bunichi sale, veniră să ia parte la astă bucurie, ca la solemnitatea triumfuluĭ de virtute şi fidanţarea acestorŭ fiĭ aduşĭ din întêmplare şi de furtunĭ, de la marginile Istruluĭ la ţermiĭ Bosforuluĭ.

Ea ênsă privindŭ pe junele fidanţatulŭ eĭ şi înţelegêndŭ cât de sincerŭ elŭ narează tóte întêmplările ce s'aŭ petrecutŭ de când eĭ nu s'aŭ vĕḑut din Ismail; despre care dênsa se cunoscu culpabilă că fusese indusă în eróre şi a dat creḑĕmêntŭ intrigeĭ care a fost uă cursă pentru ea, obraşi eĭ se roşiră, sufletulŭ 'ĭ era mişcatŭ, şi inima amar sdrobită de atâtea calamităţĭ ce nu le putea uita. Ar' fi dorit, ca, déca acea română, fiica Borceanuluĭ, precum venise tată-sĕŭ în duoĕ rândurĭ de a merge să se închine la Locurile-Sânte şi se oprise în Constantionpole, ar' fi venit şi dênsa cu elŭ şi s'ar fi aflat atuncĭ acolo,

de sigurŭ ar' fi cădut la genunchi eĭ, să céră ertare de la dênsa pentru că cu nedreptŭ a socotit-o de uă rivală. Portul acela cu care o vĕduse, când ea venise la Ismail, mândru, românescŭ şi pitorescŭ, din borangicŭ, firŭ, fluturĭ şi arniciŭ, din lucru de mâini harnice, străluce în lumina sóreluĭ sub ceriul Românieĭ precum nisce diamante pe iiea, vâlnicul şi mărama albă cari le pórtă boiărésa română, ar' fi fost pentru dênsa acolo celŭ maĭ scumpŭ suvenirŭ, despre ţéra şi obiceiurile părinţilorŭ sĕĭ; ar' fi stimat-o şi ar' fi preţuit-o cât nu sciuse maĭ înainte a o preţui, pentru-că îĭ fusese capulŭ plin de fumulŭ rătăcireĭ dupe mode străine!.. Ea acum iubia ţeara şi pre aĭ sĕĭ precum toţĭ câţĭ se găsescŭ depărtaţĭ înstrăinaţĭ de la căminurile părintescĭ... Acum lacrimile, mult timpŭ ţinêndŭ ea obrasulŭ aplecatŭ pe mâinĭ, îĭ uşurase inima şi 'ĭ liniştise consciinţa. Mitea mântuitorulŭ eĭ, bunica mama sa, şi dorinţa de a fi înturnată cât maĭ curênd împreună cu fidanţatulŭ eĭ în patrie... Ah! patrie!!. aŭ disŭ eĭcu toţiĭ...

În midloculŭ acesteĭ bucuriĭ, Mitea scóse şi sărută cruciuliţa de inorocŭ pe care i o dedese bunulŭ sĕŭ anachoretulŭ de la monastirea Lainici, şi 'şĭ aduse pré bine a minte de vorbele şi consiliile ce i le-a fost dat bĕtrânulŭ...

Bunica Susaneĭ peste puçin, aduse uă epistolă care 'ĭ o detese dragomanulŭ ce aducea tot-d'auna pe a le Susaneĭ, sosită cu posta austriacă, şi care, trecêndŭ prin maĭ multe mâinĭ, a ajuns la destinaţiune.

Acésta era adresată din România către sergentŭ.

Mitea fu răpitŭ de bucurie de acéstă nuvelă, în midloculŭ celorŭ cari se găsiaŭ aci. Luă scrisórea, o dessigilă şi o citi.

Ceĭ duoĭ sergenţĭ, confraţiĭ camaraḑiĭ sĕĭ de arme, îĭ scriéŭ de la Vidin. Mărian fiind trimisŭ pentru afacerĭ de serviciu óstcĭ, se găsise acolo cu Viscol.

Unŭ minutŭ Mitea citi cu uă mare plăcere, în urmă stătu seriosŭ.

Turculŭ Hechim plecase şi maĭ în urmă earăşĭ a venit.

Cu atâtŭ maĭ mult cu cât societatea se mărise, era de maĭ mare interesŭ ca eĭ să scie cu toţi ce coprindea ḑisa epistolă. Eĭ ardéŭ de dorinţă şi aşteptaŭ ca să auḑă nuvele, maĭ cu sémă Românii, despre ţéra lorŭ, cari altfelŭ rarŭ le putéŭ afla.

Eată ce conţinea maĭ importantŭ pentru Românĭ acele liniĭ scrise:

„Confrate!

„Erĭ aŭ încetatŭ tunurile.

„Paşa din Vidin a deschis porţile şi a datŭ chiăile în „mâna generaluluĭ nostru, şi oştenii aŭ intratŭ în oraşŭ.

„Vre uă treĭ sergenţĭ reservişti dintre dorobanţĭ găsiră „fete şi se gătescŭ să facĕ nuntă mare aicĭ în Vidin.

„S'a întêmplatŭ că am găsitŭ pe unŭ Românŭ de la „Banat, de meserie comisionarŭ. Prin miḑlocirea luĭ pu„turămŭ a ţĭ scrie cu posta austriacă, adresândŭ scrisórea „către uă altă persónă care să te găsiască în Constan„tinopolŭ, unde noĭ creḑurămŭ că veĭ fi, dupĕ arĕtările u„norŭ prisonerĭ turcĭ cari 'ĭ avemŭ la noĭ.

„Campania este încheiată...

„Intrămŭ triumfătorĭ în iubita nóstră patrie!..

„În Bucurescĭ şi 'n tóte oraşele la noĭ se facŭ ilu„minaţiunĭ şi serbărĭ!..

„O să defilămŭ în curêndŭ în capitală, acoperiţĭ de onóre, de

„laude şi 'n triumfŭ!.. Tóte corpurile de oştire cari aŭ fost în re-
„sbelŭ pre câmpiile Bulgarieĭ, cu drapelele lorŭ decorate, ce aŭ
„fostŭ ciuruite de glónţe şi de obuse, vorŭ trece şi vorŭ
„fi admirate de populaţiunea întregeĭ Românieĭ... O să ne
„bucurămŭ, o să cercămŭ uă estremă fericire, o să fimŭ
„acoperiţĭ de glorie!.. Trăiască România iubita nóstră ţéră!!.

„Lucrările nóstre, şanţurile şi redutele armateĭ române
„cari s'aŭ lucratŭ pe aceste câmpiĭ a le Bulgarieĭ, vorŭ
„rĕmânea ca nisce urme strălucite, precum se vĕdŭ pênă
„acum tabiile de lângă Sibiĭ, la Şelimbergŭ, şi cele de
„lângă Braşovŭ la satulŭ St. Petru, pe unde aŭ călcatŭ
„şi aŭ triumfatŭ armatele Basarabilorŭ...

„Ast-felŭ, în viitorŭ vorŭ privi şi vorŭ vorbi genera-
„ţiunile de campania la Plevna!..

„Ênsă şi ceva făr' de bucurie putemŭ spune în fini-
„tulŭ acesteĭ campaniĭ.

„Ruşiĭ cerŭ înstrăinarea a uneĭ părţĭ din ţéra nóstră,
„Basarabia, şi în schimbŭ pentru dênsa ni se va da unŭ
„ţinutŭ peste Dunăre, Dobrogea...

Oşteanulŭ românŭ privindŭ pe toţĭ în róndŭ şi uitânduse cu unŭ simţimêntŭ tînĕrŭ către adorata sa, ca cum ar' observa încă frumuseţea eĭ, frăgeḑimea şi seninătatea precum era când a cunoscut-o, şi pĕtrunsŭ elŭ de mêhnire pênă in adênculŭ sufletuluĭ, dupĕ întrebările cari i le făcură aceĭ cari eraŭ presinţĭ, spuse ce este. Toţĭ făcură ochiĭ marĭ... Elŭ stătu câte-va momente cugetândŭ şi cercetândŭ în sine lucrurulŭ...

Pre ḑiumĕtate din dorinţĭ i se împliniseră. Aspiraţiunea şi dorinţa cea maĭ mare ênsă îĭ era prosperitatea patrieĭ!.. Şi, încetŭ elŭ cugeta: „Sigurŭ, nicĭ unŭ fiiŭ al ţereĭ nó-

„stre, nicĭ unŭ omŭ cu inimă de adevĕratŭ român nu este
„care să nu dică:
„Déca credința și sângele nostru fură jertfite!.. déca
„cuceritoriĭ se folosescŭ de ocasiune!.. déca nu fuserămŭ
„sigurĭ pe ce am avut al nostru!.. facĕ Bunulŭ Dumnedeŭ
„ca în viitorŭ să fie stabilitate în lucrurĭ; Dobrogea care
„ni se dă în schimbŭ pentru Basarabia, să fie uă țéră
„fericită și noĭ asemenĭ cu dênsa!..

Apoĭ elŭ adăogă, în audulŭ tuturorŭ carĭ l'asculta:
„Basarabia! Ismailu!.. Basarabia este legată de sufle-
„tulŭ meŭ, de istoria vițeĭ mele!..“

Și, într'acestea, elŭ întinse mâna și earăși se uită cu
maĭ multŭ interesŭ la acea fiică, ce ședea alăturĭ lângă
dênsulŭ, a le căriia împregiurărĭ și suvenirĭ îĭ veniaŭ de acolo...

D. P... promise tot sprijinulŭ și ajutorŭ dupre midló-
cele sale, ca unŭ părinte acestorŭ fiĭ, și de înturnarea
încurênd în patrie și căsătoria lorŭ le ură prosperitate...

Turculŭ Hechim intră înturnânduse de la afacerĭ; se
pune unŭ minutŭ să șédă dupĕ cum îĭ era obiceiulŭ,
scóte tabachera și se gătesce să fumeze. D'aci se luă vorba
despre multe. Elŭ dice cam de uă-dată, sergentuluĭ ami-
culuĭ seŭ: — Dupĕ cum vĕdŭ că se schimbară lucrurile
astă-dĭ, Vidinulŭ nu va maĭ fi patria mea!.. Dér, eŭ, cu fa-
milia și tóte afacerile de comerciŭ, mĕ voiŭ aședa la
Chiustenge. Viĭ și D-ta acolo sergent Mitea?

—Eŭ voiŭ maĭ servi în oștirea țereĭ... În urmă, póte, voiŭ
veni și eŭ în Dobrogea... dimpreună cu iubita mea, cu soçióra
mea!.. Și elŭ întinse earăși mâna prindênd pe a Susaneĭ.

Apoĭ din una-în-alta, turculŭ spuse ce a auditŭ, uă
nuvelă maĭprópĕtă, cel-ce aflase și sciuse nefericitele

împregiurărĭ petrecute asupra atâtorŭ ființĭ perdute, ca și acelei copile ce murise; ḑise, că, pe mișelulŭ acela Șmil l'a găsit poliția fiind căptușitŭ cu lire falșe, și, în Haschioi, s'a descoperitŭ la uă casă uă presă cu care elŭ fabrica monetă.

Adăogă în sine Susana: a venit să 'mĭ propunĕ ca să 'mĭ schimbe bangnote bune cu lire d'acelea?..

— Ce va fi óre cu elŭ acum?.. întrebă bunica Susaneĭ, când auḑi vorbindu-se despre acel individŭ.

— Ce va fi cu elŭ? adăogă Românul P... Tocmaĭ acum, cam rĕŭ 'va fi... ca și cu toțĭ ceilalțĭ bandițĭ!..

Adevĕratŭ, în mieḑul nopțiĭ când luna apunea, în nisce sacĭ legațĭ la gură și cu câte uă ghiulea atârnată de gâtŭ, ură aruncațĭ toțĭ aceĭ criminalĭ în fundulŭ măriĭ...

Pentru astă turbată lăcomie de banĭ, femeia aceluĭ rĕmase vĕduvă. Pe cel maĭ devotatŭ membru dér, soçietatea Moneda, pentru tot-d'auna l'a perdutŭ.

* * *

Înfine, duoĕ personage ce aŭ jucatŭ câte unŭ rolŭ în istoria acéstă, sŭntemŭ détorĭ a nu le da uităriĭ.

Acele în Romania.

Funcționarulŭ abusivŭ este uă plagă, uă calamitate soçietățiĭ la tóte națiunile și 'n tóte țerile, în orĭ care postŭ va fi. Precum ceĭ cari aŭ speculatŭ și aŭ furatŭ soçietatea prin réoa îndeplinire a détoriilorŭ de funcționarŭ; precum ceĭ cari s'aŭ întovărĕșitŭ cu speculanțiĭ usurarĭ, aŭ cumpĕratŭ bonurĭ de tesaurŭ și altele cu prețiurĭ scăḑute, și le aŭ vĕndut celorŭ ce détoriaŭ către Statŭ, să le dea acestea la casierie, în locŭ d'a vĕrsa monetă numerariă,

când ţéra se găsia încurcată cu nevoile cele grele a le resbeluluĭ; precum ceĭ cari aŭ abusatŭ adunândŭ banĭ şi efecte de rechisiţie, de pe la locuitorĭ, nefiind sincerĭ şi nepublicândŭ liste essacte de tot ce s'a adunatŭ şi pe ce a nume şi cum s'a întrebuinţatŭ, ca poporulŭ să fie sigurŭ şi să dea tot-d'auna cu voe bună pentru asemenea împregiurărĭ, unŭ ast-felŭ de funcţionarŭ nu póte fi de-cât stigmatisatŭ în ochiĭ lumeĭ şi căḑutŭ despreţiuluĭ... De câţĭ şi câţĭ nu ne am putea lovi de aceştĭ abusatoriĭ?!.

Despre femeia cu semnele în obrasŭ, aceia de care s'a vorbitŭ îndestulŭ, fiindŭ, se înţelege, în desperare şi ajunsă la desgustulŭ ce aduce cu sine viaţa imoralĕ, condamnabilĕ; prăpăstiêndu-se, perḑêndu-se în miseriile corumpţiuneĭ? — póte că, în urmă îşĭ perduse şi mintea făcêndŭ multe de tóte şi tóte pentru arginţĭ? — póte, erte-o Dumneḑeŭ!.. şi din vre uă patimă provenită din causa escesurilorŭ, că ea a terminatŭ în chipul cel maĭ amarŭ...

Mulţĭ póte nu vorŭ crede, dér adevĕrulŭ e aşa cum s'a petrecutŭ...

S'a sinucisŭ în Dealu-Spiri, între casarme, în timpulŭ resbeluluĭ, ḑiumĕtatea luĭ Augustŭ, trăgêndŭ în capu-ĭ duoĕ focurĭ cu revolverulŭ...

Ceĭ cari n'aŭ cunoscutŭ împregiurările acestea, chiarŭ plângênd-o, când o însoçiră la chimitirul Şerban-Vodă, aŭ putut înţelege, că, uă asemenea faptă nu póte să fie resultatulŭ care ni 'lŭ dă în viaţă uă dulce liniştire a consciinţeĭ!..

Turcia, la 19 Fevruarie 1878, a subsemnatŭ tractatulŭ de la St. Stefan, dictatŭ de Rosia. Subsemnatari aŭ fost, din partea Ţaruluĭ: Comitele N. Ignatief, şi Nelidof; din partea Sultanuluĭ: ministru Savfet, şi Sadoulah.

Plenipotenţiariĭ Turcĭ trebuiră să mérgĕ la St. Petresbourg, de a supune preliminările păciĭ la sancţiunea imperatoreluĭ.

Turcia numaĭ era în stare d'a discuta condiţiunile astuĭ tractatŭ, nicĭ d'a urma lupta înainte, ne avêndŭ oştirĭ şi banĭ. Dênsa abia a putut, cu puçinele sale midlóce cari 'ĭ maĭ rĕmăseseră, să alerge d'a potoli rĕscóla ce se aţîţase spre hotarele Grecieĭ.

Estragemŭ ce este maĭ principalŭ, pentru noĭ, din punctele cari conţine tractatulŭ acesta.

Articolu 5 stipulează: România independentă. Pênă la închiăerea unuĭ tractatŭ între S. Pórtă şi România, supuşiĭ românĭ, în Turcia, se vorŭ bucura de tóte drepturile cari sûntŭ garantate supuşilorŭ celor-lalte puteri europene.

Montenegru şi Serbia vorŭ fi asemenĭ principate independente.

Bulgaria e constituită în principatŭ autonomŭ, tributarŭ, cu unŭ guvernŭ creştin şi cu uă miliţie naţionalĕ.

Armata otomană nu va sta maĭ multŭ în Bulgaria, şi tóte forterețele cele vechĭ se vorŭ dărîma cu cheltuiala guvernuluĭ localŭ.

Precum şi în insula Creta să se aplice reglementulŭ organicŭ de la 1868, ţinêndu-se compt de dorinţile esprimate de către populaţiunea indigenă.

Unŭ reglementŭ analogŭ se va elabora, potrivitŭ trebuinţilorŭ cerute, care se va aplica în Epirŭ, Thessalia şi 'n cele-lalte părţĭ a le Turcieĭ de Europa; reformele acestea ènsă vorŭ fi supuse essaminăriĭ Rosii.

Atât în timpŭ de pace, cât şi 'n resbelŭ, Bosforulŭ şi Dardanelele vorŭ fi deschise bastimentilorŭ cari vin şi se duc de la porturile din Rosia.

Şi, între altele, coprinde çifre enorme, despăgubire pentru cheltuelĭ de resbelŭ: unŭ miliardŭ şi patru-sute ḑece milióne ruble, în cesiunĭ teritoriale din Asia şi Europa...

Între acestea, sangiaculŭ Tulcea cu districtele din Dobrogea, asemenĭ şi Delta Dunăreĭ şi Insula Şerpilorŭ, şi le reservă Rosia ca să le dea în schimbŭ pentru Basarabia.

Acestŭ tractatŭ compus de 29 articole, precum este vĕḑutŭ, e desastrosŭ Turcieĭ. Nu maĭ puçin Anglia, prin chestiunea Bosforuluĭ şi a Dardanelelorŭ, şi Austro-Ungaria, din diferite interese şi încât-va pentru gurile Dunăreĭ, eraŭ provocate.

De şi art. 5 stipulează de a fi România independentă, acesta este unŭ dreptŭ câştigatŭ cu sângele ... tâtorŭ bravĭ căḑuţĭ pe câmpulŭ de bătălie. Pentru tractarea dérŭ cu S. Pórtă de schimbulŭ Dobrogeĭ pentru Basarabia (când Românii se credéŭ că, prin convènţiunea ce o făcură cu Rosia şi serviciile cu preţiulŭ sângeluĭ cari i le a adus, este

garantatŭ teritoriu țereĭ lorŭ) și, că, Romania cooperândŭ alăturĭ cu Rosia în acestŭ resbelŭ, trebuia și dênsa să fie chiămată a lua parte la închiăerea astuĭ tractatŭ; apoĭ despăgubirĭ de resbelŭ, de óre-ce Țarulŭ le pretinse pentru séma Mareĭ-Rosiĭ, nu era cu dreptŭ să se céră și pentru România?..

Guvernulŭ românŭ a protestatŭ de acestea formalŭ la Puterĭ. Națiunea, Camera și Senatulŭ asemenĭ...

Româniĭ nu vorŭ uita nicĭ uă-dată rĕspunsulŭ cavalerescŭ mărețŭ, în acéstă împrejurare, al M. S. Domnitoruluĭ Carol, că: „Armata română va putea fi sdrobită, earŭ nu desarmată!..‟ Demnitatea se laudă! Istoria înscrie faptele împletind cununĭ acelorŭ bărbațĭ cari conduce națiunile la mărire!..

În Anglia și 'n Austria, pentru încât eraŭ lovite în interesele lorŭ, a fost uă mare emoțiune... Dupe nisce desbaterĭ furtunóse în camere, Lordul Derbi se retrase de la ministerŭ, și 'lŭ înlocui Comitele Salisburi. Comitele Andrassy ceru, de la adunarea Austro-Ungară, creditulŭ de 60 milióne florinĭ, care i s'a acordatŭ, pentru preparative de resbelŭ...

Englitera chiămă reservele de oștirĭ, luă marĭ disposițiunĭ și făcu demonstrațiunĭ energice, preparându-se de unŭ resbelŭ uriașŭ. Lucrurile se complicaŭ din ce în ce, și avéŭ aerulŭ d'a aduce unŭ oraganŭ maĭ mare belicŭ ca acelŭ care fusese...

Germania însă potoli lucrurile.

Congresul de la Berlin a modificat încât-va tractatul de la St. Stefan; și, mandatariĭ trimișĭ de Puterĭ acolo, aduseră pacea...

Dintre toțĭ, prisoneriĭ de resbelŭ, ceĭ din Rosia, România și din Constantinopole, se bucurară de a fi re'nturnațĭ în patria lor.

Fine

TABLA DE MATERII

PARTEA ÂNTÊÏ

PARTEA A DUOA

PARTEA A TREIA

PARTEA A PATRA

PARTEA A CINCIA

OBSERVAŢIUNE

Rîul, dinaintea al căruĭ podŭ eraŭ retranşeaţĭ dorobanţiĭ din regimentul I, ce aŭ atacat pe Turcĭ când eĭ se retrăgeŭ de la Rochova, se numesce *Augusto*, căruia popolul îĭ ḑice şi *Scătu*.

Eşirea luĭ Osman-Paşa din Plevna, la 28 Noembre, trecêndŭ rîul Vidu cu armata sa, pe podul improvisatŭ din cară legate; şi atacândŭ la 7 ore şi 1/2 grenadiriĭ gardeĭ comandanţĭ de generelĭ Ganetsky şi Catalei, ataculŭ fu maĭ în sus de Dolni-Dubnic către Gorni-Etropol.

Opere publicate de acelașĭ autorŭ, originale și traducțiunĭ, în prosă și versurĭ.

PROSA, ORIGINALE

Treĭ sergențĭ, campania Românilorŭ în Bulgaria.
Revoluțiunea română din 1848,—muntele Mușătoiulŭ.
Catastrofa întêmplată boiărilorŭ în muntele Găvanu la 1821.
Mateĭ-Vodă Bassarabŭ la mŏnăstirea Sadova.
Jidovulŭ cămătar, — Moldova și Bucovina.
Impresiunĭ de călĕtorie în România.
Bucurŭ, — istoria fundăreĭ Bucurescilorŭ.
Baia-de-aramă, — Lucifer, — și câte-va poesiĭ alese.
Unŭ funcționarŭ sinucisŭ, — fratele și sora.
Campania în Crimeea, treĭ volume.

TRADUCȚIUNI

Paul și Vergina.
Zestrea Suzeteĭ, și cântarea Clopotuluĭ.
Jurămêntul ținutŭ, — Don Martin de Freitas.
Coliba indiană.
Avutul și săracul.
Ce treĭ Muschetarĭ, duoĕ volume și cu ilustrațiune.

POEME ISTORICE IN VERSURI

Patriotismu-Vladimirescu.
Gloriile Românilorŭ, — Michai Viteazulŭ.
Traian în Dacia, resbelulŭ Romanilorŭ cu Daciĭ la anulŭ 102—105 dupĕ Christos.